aofdestek.net

**Siyaset Felsef**

Siyaset (Politika Latince) dilimize Arapçadan geçmiş bir sözcüktür ve devlet ve toplum yönetimi ile ilgili tüm etkinlikleri ifade eder. Bu alanı, hem siyaset bilim hem de siyaset felsefesi inceler. Siyaset bilim devlet biçimlerini, siyasi olguları ve süreçleri ele alır, betimler ve olanı olduğu gibi inceler. Siyaset felsefesi ise var olan siyaset üzerine bir sorgulama ve akıl yürütme etkinliğidir. Siyaset felsefesi ideolojiler üstü bir tutumla olması gerekeni araştırır.

Siyaset felsefesi; devlet, hükümet, siyaset, özgürlük, mülkiyet, meşrutiyet, haklar, hukuk gibi konular hakkındaki, bu kavramlar nedir, neden ihtiyaç vardır, bir hükümeti ne meşru kılar, devlet hangi özgürlükleri ve hakları neden korumalıdır, hangi biçimde kurumsallaşmalıdır, kanun nedir, vatandaşın devlete karşı yükümlülükleri nelerdir, bir hükümet yasal olarak neden ve nasıl görevden çekilmelidir gibi temel sorulara cevap arayan ve bu konuları felsefeden faydalanarak inceleyen sosyal bilim dalıdır.

Siyasetin problemlerini, siyasi sistemleri, siyasal hayvanlar olarak tanımlanan insanların belli bir siyasi sistem içindeki davranışlarını felsefeye özgü yöntemlerle ele alan felsefe dalı, daha çok normatif bir nitelik arz eden kavramsal araştırma türü; felsefenin, siyasi yaşamı konu alan, özellikle de devletin özü, kaynağı ve değerini araştıran dalıdır.

Siyaset felsefesinin ele aldığı belli başlı konular şunlardır:

1. İnsanın gelişme süreci içinde, yönetimin ya da devletin kaynağı, doğası, amacı ve önemi.

2. Var olan, var olmuş olan devletlerin sınıflanması ve bu devletlerin oluşumunda etkili olan felsefe ya da görüşlerin incelenmesi.

3. İdeal düzen arayışları.

4. Ütopyaların yapısı ve bunların gerçekleşme şansları.

5. Bireyle devlet, itaat etmeyle özgürlük arasındaki ilişki, baskı, sansür ve yönetimin gücü.

6. Adalet, eşitlik, özgürlük, haklat ve mülkiyet gibi temel kavramların analizi.

Eski Yunan'da doğmuş olan siyaset felsefesi, günümüzde siyasi otoritenin gücünü, doğasını ve kaynağını, siyasi otoriteyle birey arasındaki ilişkileri ele alır. Siyasi kurumların ve bu arada devletle birey arasındaki ilişkilerin nasıl geliştirilebileceği konusunu inceleyen siyaset felsefesi günümüzde daha çok ‘demokrasi’ kavramı üzerinde durur. Başka bir deyişle, demokrasi problemini sivil toplum-devlet kavram çiftiyle, özgürlük ve eşitlik ideallerinin oluşturduğu temel üzerinde ele alan siyaset felsefesinin temel problemi, kamusal gücün, siyasal iktidarın, insan yaşamının niteliğini korumak ve geliştirmek için nasıl kullanılması ve ne ölçüde sınırlanması gerektiği problemidir.

Siyaset felsefesinin uzun tarihi içinde, Platon, Aristoteles, Cicero, Aziz Augustinus, Aquinalı Thomas, Dante, Machiavelli, Spinoza, Locke, Burke, Rousseau, Mill, Bentham,Tocqueville, Saint-Simon, Comte, Hegel, Marx ve Engels gibi düşünürlerin önemli katkılarından söz edilebilir. Buna karşın, 20. yüzyılda

siyaset felsefesi alanındaki katkılar, sırasıyla siyasi pragmatizm, dini ve varoluşçu yaklaşım ve nihayet devrimci yaklaşım diye, kabaca üç başlık ya da yaklaşım altında toplanabilir.

1. Dewey, Russell ve Popper gibi düşünürler tarafından temsil edilen Siyasi pragmatizm, toplumun halihazırdaki yapısını ve kapitalizmi eleştirmekle birlikte, düşüncelerini söz konusu yapının oluşturduğu genel çerçeve içinde ifade eder ve siyaset alanındaki amacın, insan kişiliğinin geliştirilmesiyle yaşam düzeyinin en yüksek noktaya çıkartılması olduğunu savunur. Örneğin, siyaset felsefesinde aristokratik bir bireyciliğin savunuculuğunu yapan Russell, hoşgörü, cinsel özgürlük ve sağduyunun yanında olurken, materyalizme, bürokrasi ve savaşa şiddetle karşı çıkmıştır.

2. Dini ve var oluşçu yaklaşım, insanlığın topyekün bir yıkıma doğru gittiğini savunurken, zaman zaman dini ya da yarı dini değerleri, zaman zaman da bireyin bizzat kendisini ön plana çıkartmıştır.

3. Lenin, Gramsci, Marcuse, Lukacs gibi düşünürlerin temsil ettiği yaklaşım ise, bireyin nihai bir özgürlük ve mutluluk haline ulaşabilmesi için, kapitalizmin ve burjuva devletinin, şiddet veya demokratik yollarla yıkılmasını öngörür.

**Siyaset Felsefesinin Temel Kavramları**

Birey Kavramı: Kendisini başkalarından ayıran,kendisine özgü bir kimliği olan her tek toplumsal insan

Toplum Kavramı: Bireylerden oluşan ve kendisine özgü bir yapısı bulunan, aralarında sosyal ilişki ile ortak bir kültürü ve sürekliliği bulunan insan topluluğudur.

Devlet Kavramı: Bir yurt üzerinde yaşayan ortak bir kültür yaratmış olan insanların oluşturduğu hukuksal ve siyasal otoritedir.

İktidar Kavramı: Yönetme gücünü elinde bulundurma demektir.

Meşruiyet Kavramı: Egemenliğin haklı nedenlere dayalı olarak kullanılmasını ifade eder.Bir toplumda meşruiyet ya sosyal haklılığa ya da yasalara dayalı olarak kullanılabilir.

Yönetim Kavramı: Bir örgütün ya da bir kurumun belirlenen ilke ve amaçlar doğrultusunda işletilmesidir.

Egemenlik Kavramı: Yönetme gücünün kaynağı yönetme yetkisini elinde bulundurmanın nedenidir.

Hak Kavramı: Kullanma ve isteme yetkisine sahip olduğumuz şeylerdir.

Hukuk Kavramı: Devlet-birey ve birey-birey ilişkilerini düzenleyen yazılı normlar bütünüdür.

Yasa Kavramı: Hukuku meydana getiren zorlayıcı olan ve yaptırımları bulunan yazılı normların her biridir.

Bürokrasi Kavramı: Kamu alanında çalışan aşamalı(hiyerarşik) bir düzen içinde örgütlenmiş olan memurlar topluluğudur.

**Siyaset Felsefesinin Temel Soruları**

1. Devletin varlık nedeni nedir?

2. Devlet olmalı mı olmamalı mı?

3. Devletin fonksiyonu nedir?

4. İktidar kaynağını nereden alır?

5. Egemenlik türleri nelerdir?

6. Sivil toplum nedir?

7. Demokratik yaşamda sivil toplumun yeri nedir?

8. Eşitlik nedir?

9. Adalet nedir?

10. Bürokrasiden vazgeçilebilir mi?

11. En iyi yönetim biçimi nedir?

12. Herkesin memnun olabileceği bir yönetim biçimi olabilir mi?

**Siyaset Felsefesinde İktidarın Kaynağı Problemi**

* İlk yaklaşım iktidarın, toplumun içten ve dıştan gelebilecek tehlikelere karşı korunması ihtiyacından kaynaklandığını söyler.

* İkinci yaklaşım iktidarın kaynağı olarak Tanrı'yı görür.Bu yaklaşıma göre iktidar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisidir.

* Üçüncü yaklaşıma göre iktidar kaynağını toplumda yaşayan insanların ortak iradesinden kaynaklanır.

**Siyaset Felsefesinde Meşruiyet Problemi**

* Birinci yaklaşıma göre devlet ve iktidar bireylerin ahlaki bakımdan olgunlaşma ihtiyacına yanıt vermek amacıyla ortaya çıkmıştır.Bu amacı yerine getirebildiği oranda meşrudur.

aofdestek.net

* Devlet Tanrı’ nsel misyonun yerine getirilmesi temelinde meşruudur.

* Marksizm’e göre devlet egemen sınıfların üretim araçlarını elinde bulundurmasına hizmet eden bir araçtır. Devletin meşruluğu hizmet ettiği sınıfın çıkarlarını gözetmesi ve sonuçta sınıfsız bir toplumu amaç edinmesi ile ölçülür.

* Bir başka yaklaşıma göre ise devlet ortak iradenin temsilcisidir.Devletin uygulamaları ortak iradeye hizmet ettiği sürece meşrudur.

**Siyaset Felsefesinde Egemenlik Türleri**

1.Geleneksel Egemenlik:

Geleneksel egemenliği toplumun dayandığı geleneksel değerler (gelenekler, örfler, adetler, görenekler) belirler. Bu egemenlik türü gelişmemiş ilkel toplumlarda geçerlidir. Egemenlik halka değil belirli bir kişiye ya da belirli bir aileye aittir. Emirlik,krallık,şeyhlik vb ülkeler bu egemenlik türüne örnek olarak verilebilir.

2. Karizmatik Egemenlik:

Liderde bulunan karizmaya dayalı bir egemenlik türüdür. Karizma üstün ve büyüleyici niteliklere sahip liderleri ifade etmede kullanılan bir terimdir. Karizmatik liderler güçlerini topluma sağladıkları başarılardan alırlar.

3. Demokratik ve hukuksal Egemenlik

Bu egemenlik tarzı insanın akıl ve mantığına dayalıdır. Egemenlik hukuka dayanır ve hukuk kuralları çerçevesinde kullanılır. Egemenliği elde etme ve kullanma yolları ve sınırları anayasalar tarafından belirlenmiştir. İktidarın egemenliği kullanırken halkın iradesini kullanması esastır.

**Siyaset Felsefesinde Devlet Anlayışı**

Felsefe tarihinde devleti ele alan yaklaşımlar iki ana başlık altında toplanabilirler.

1. Devleti Doğal Bir Varlık Sayan Yaklaşımlar

Bu yaklaşımın en önemli temsilcisi Platon'dur. Ona göre toplum insan vücuduna benzer. Nasıl vücudumuzda her organın bir görevi varsa toplumdaki her organın da belli bir görevi bulunmaktadır. Devlet ise insan vücudundaki tüm organların birbiriyle uyumlu çalışmasını sağlayan beyni temsil etmektedir. Devletin belli bir başlangıcı bulunmamaktadır. Ona göre devlet insan toplumuyla birlikte hep vardı ve hep var olmaya da devam edecektir.

2. Devleti Yapay Bir Varlık Sayan Yaklaşımlar

Bu yaklaşımın felsefe tarihindeki en önemli temsilcileri Thomas Hobbes, J. J. Rousseau ve J. Locke'tur. Bunlara göre insan toplulukları başlangıçta “Doğal Durum” adı verilen bir durumda yaşıyorlardı. Doğal durumda insanları yöneten ne kurallar ne de kurumlar bulunuyordu. Daha sonra insanlar barış içinde ve belirli bir düzen içerisinde yaşama gereksinimi duyduklarında devlet düşüncesi ortaya çıktı. Yani onlara göre devlet sonradan insan ihtiyaçlarına cevap vermek üzere oluşturulmuş bir kurumdur.

**Siyaset Felsefesinde İdeal Düzen Arayışları**

Felsefe tarihinde ideal bir düzenin olup olmadığı tartışmaları iki ana grupta toplanır. Bunlardan ilki ideal bir düzenin olamayacağını öne süren görüşler ve ikincisi ideal bir düzenin olabileceğini öne süren görüşlerdir.

1. İdeal Bir Düzen Olamaz!

Sofistlere ve nihilistlere göre ideal bir düzen yoktur; çünkü düzenin amacı insan mutluluğunu sağlamaktır. Tüm insanların mutluluğunu sağlamak ise olanaksızdır. Bu anlamda bugüne kadar hiçbir düzen mutlak insan mutluluğunu sağlayabilmiş ve bundan sonra da sağlayabilecek değildir ve bu yüzden de ideal bir düzenden söz edilemez.

2. İdeal Bir Düzen Olabilir!

İkinci ana yaklaşımlar ideal bir düzenin olabileceğini söyleyen yaklaşımlardır. Bu yaklaşımlara göre ise asıl sorun ideal düzeni belirleyen ölçütlerdedir.

a. Özgürlüğü Temel Alan Yaklaşım (Liberalizm)

Liberalizm olarak bilinen bu görüş Adam Smith, J. Locke ve Stuart Mill tarafından savunulmuştur. Bu yaklaşım Batı dünyasının kapitalist üretim tarzının dayandığı felsefi temel olarak karşımıza çıkar. Smith'in “bırakınız yapsınlar,bırakınız geçsinler” sözüyle özetlenebilecek olan liberalizme göre ideal bir düzen mutlak anlamda birey özgürlüğünü sağlayabilen düzendir. Bir düzenin ideal sayılabilmesi için özgürlükçü olması gerekmektedir.

b. Eşitliği Temel Alan Yaklaşım (Sosyalizm)

Bu yaklaşımın başlıca temsilcileri St. Simon, C. Fourier, Prodhon, Owen ve Karl Marx'tır. Bunlara göre ideal düzeni belirleyen ölçüt eşitlik ilkesidir. Bu yaklaşımla birlikte sosyalist ekonomik sistemin felsefi düşüncesi ortaya çıkmış olmaktadır.

c. Adaleti Temel Alan Yaklaşım (Sosyal Hukuk Devleti)

Özgürlüğü veya eşitliği temel alan yaklaşımların dayandığı ekonomik sistemler insan ve toplum problemlerini çözmeye yetememiştir. Bu nedenle daha sonra ideal düzeni belirleyen ölçüt olarak adalet ilkesi öne sürülmüştür. Bu yaklaşıma göre özgürlüğün olmadığı yerde eşitlikten, eşitliğin olmadığı yerde ise özgürlükten söz etmek olanaksızdır. Adalet ilkesini temel alan yaklaşım sosyal hukuk devleti denilen yeni bir devlet modelinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Siyaset Felsefesinde Farklı Ütopyalar

Şimdiye kadar öngörülen veya uygulanan hiçbir devlet tarzı mutlak anlamda insan mutluluğunu sağlayamamıştır. Bu yüzden insanlar yeni devlet arayışlarını sürdürmektedirler. Bu çabalar kapsamında düş gücüne dayalı hayali devlet biçimleri de üretilmiştir. Bu hayali düzen tasarımlarına olmayan yer anlamına gelen ütopya denir. Ütopya hiçbir yerde bulunmayan hayali bir devlet yazınıdır.

Tarih içerisinde ütopya yazarları iki başlık altında toplanır:

1. İstenilen Ütopyalar

Bu tür ütopyalar her şeyin yolunda gittiği, toplumsal alanda herhangi bir sorunun bulunmadığı, kusursuz bir devlet ve düzen tasarımını ifade eder. Bunlar iyimser bir bakış açısıyla kaleme alınmış ütopyalardır. Bu tür tasarımlara şunlar örnek olarak verilebilir:

a. Platon: Devlet

c. Thomas Moore: Ütopia

d. Campenella: Güneş Ülkesi

e. F. Bacon: Yeni Atlantik

2. İstenilmeyen Ütopyalar

Dünyanın ve toplumun geleceği konusunda iyimser bir bakış açısıyla kaleme alınmış yukarıdaki ütopyaların yanı sıra kötümser bir bakış açısıyla yazılmış ütopyalar da vardır. Bunlar gelecek için karamsardırlar. İnsanlığın geleceğinin özellikle kontrolsüz teknolojik gelişmeler yüzünden kötü olacağına ilişkin bir karamsarlık içermektedirler.

Bu ütopyalara şunlar örnek olarak verilebilir:

a. Aldous Huxley: Yeni Dünya

b. George Orwel: 1984 Ütopyası

**YÖNETİM BİÇİMLERİ**

Monarşi, bir hükümdarın devlet başkanı olduğu bir yönetim biçimidir. Saltanatın bir başka adıdır. Bu hükümdar, Türkçe'de kral,imparator, şah, padişah, prens, emir, kağan, hakan gibi çeşitli adlar alabilir. Monarşiyi diğer yönetim biçimlerinden ayıran en önemli özellik, devlet başkanının bu yetkiyi yaşamı boyunca elinde bulundurmasıdır. Hükümdar öldükten sonra onun soyundan biri gelir (oğlu, kardeşi gibi). Cumhuriyetlerde ise devlet başkanı seçimle işbaşına gelir. “Monarşi” sözcüğü dilimize Fransızca Monarchie kelimesinden gelir. Cezalandırma ve bağışlama yetkileri sadece hükümdarın elindedir. Otoritenin bir kralın veya bir imparatorun elinde olduğu yönetim türüdür.

Oligarşi, sadece belirli bir grubun bir ülkeyi yönetmesiyle ortaya çıkan yönetim biçimidir.Yunancadaki 'az' ve 'yönetim' kelimelerinin birleşmesiyle oluşturulmuş bir kelimedir.Genelde yönetimdeki grup, askeri, siyasi veya maddi olarak ülkenin önde gelen gruplarından birisidir. Bazı siyaset bilimcileri, yönetim şekli ne olursa olsun, her devletin yönetiminde mutlaka bir oligarşi olduğunu belirtirler. Oligarşi, küçük bir azınlığın yönetimde olduğu devlet biçimidir. Bu açıdan ele alındığında, oligarşi kavramı, devletin tüm kurumlarının küçük bir azınlığının kontrolünde olması demektir.

Teokrasi, dine dayalı yönetim biçimini tanımlamak için kullanılan terim. Daha doğru bir anlatımla,dini otorite organlarının siyasi otorite organları yerine devlet idaresini elde tuttuğu devlet biçimidir. Her ne kadar farklı algılanış biçimleri ve yorumları mevcut olsa da, teokrasi en yalın anlamda "devlet işlerinden bir tür ruhban sınıfının sorumlu olduğu ve devlet işlerinin dini temellere dayandırılmaya çalışıldığı sistem" olarak tanımlanabilir.

Aristokrasi ya da Soylu erki (Yunanca ἀριστοκρατία - en iyinin hükümdarlığı = ἀριστεύς - en iyi + κρατεῖν - hüküm sürmek) iktidarın imtiyazlı ve genellikle soya bağlı bir toplum sınıfının elinde bulunduğu siyasi hükümet şeklidir; ekonomik, toplumsal ve siyasi gücün soylular sınıfının elinde bulunduğu tarihi yönetim biçimidir. "Soylular sınıfı" anlamında da kullanılmaktadır.

Cumhuriyet, hükümet başkanının, halk tarafından belli bir süre için ve belirli yetkilerle seçildiği yönetim biçimidir. Egemenlik hakkının belli bir kişi veya aileye ait olduğu monarşi ve oligarşi kavramlarının zıttıdır.

Komünizm, toplumsal örgütlenme üzerine kuramsal bir sistem ve tüm malların ortak mülkiyetine dayalı politik harekettir. Ortakçılık olarak da bilinir. Sadece üretim araçlarının ortaklaşalığına dayanan Sosyalizmden ayırt edilmesi gerekir. Komünizm, sınıfsız bir toplum yaratma amacındadır

Demokrasi, tüm üye veya vatandaşların, organizasyon veya devlet politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olduğu bir yönetim biçimidir. Yunanca  dimokratia (yardım·bilgi) (δῆμος, yani dimos, halk zümresi, ahali + κράτος, yani kratos, iktidar) sözcüğünden türemiştir. Türkçeye, Fransızcadémocratie sözcüğünden geçmiştir. Genellikle devlet yönetim biçimi olarak değerlendirilmesine rağmen, üniversiteler, işçi ve işveren organizasyonları ve bazı diğer sivil kurum ve kuruluşlar da demokrasi ile yönetilebilirler.

aofdestek.net